

Prekmuriana

Revija Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za literaturo in kulturno zgodovino

Letnik 3 / številka 1 / 2020

ISSN 2630-4449

ISSN 2630-4449

PREKMURIANA

Revija Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za literaturo in kulturno zgodovino

Letnik 3 / številka 1

Založila in izdala: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10, 9000 Murska Sobota

Za knjižnico: mag. Klaudija Šek Škafar

Glavna in odgovorna urednica: Klaudija Sedar

Oblikovanje: Matej Končan

Fotografija na naslovnici: Sprehajalna pot na Kopališki ulici v Murski Soboti ok. leta 1950

Fotografije: PiŠK MS

Tisk: Tiskarna aiP Praprotnik d.o.o.

Naklada: 200 izvodov

December 2020

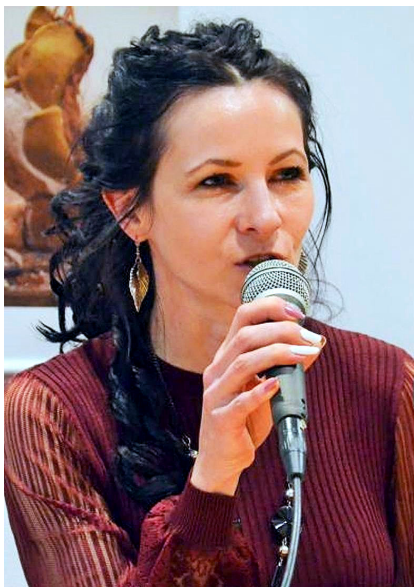
Revija je brezplačna. Izdajo revije podpira Ministrstvo za kulturo RS.

Prekmuriana

Revija Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota
za literaturo in kulturno zgodovino

Vsebina

Uvodnik _____	4
Literarni utrinki _____	6
Spoznaj! Varuj! Ohrani. _____	7
Knjiga mene ... _____	8
Od tišine in iskanja do zgodb in pisateljskih prostorov _____	10
Kulturno-zgodovinski utrinki _____	14
Spomenika v soboškem mestnem grajskem parku _____	15
Prekmurska sanjska knjiga _____	21
Bibliografija msgr. dr. Jožefa Smeja v letih 2015-2020 _____	23
Spomini _____	27
Štefan Barbarič (1920-1988) _____	28
Ludvik Olas (1930-2002) _____	29
Izbor iz domoznanske zakladnice 2020 _____	30
Tu bi lebdela duša: ljudske in avtorske pomurske pravljice _____	31
Krivo je lectovo srce _____	32
»Mi vsi živeti ščemo« Prekmurje 1919: okoliščine, dogajanja, posledice _____	33
Gimnazija v Monoštru in njen pomen za Slovence v Slovenski krajini _____	34
Indigo _____	35

Uvodnik

Drage bralke in dragi bralci!

Najsi doživljamo branje kot zadovoljstvo, sprostitvev in umiritev misli ali kot pridobivanje znanja in širjenje obzorij, je zavedanje o pomenu branja v vsakdanjem življenju vrednota, zapisana z velikimi črkami, ki pa se jo kot tako premalokrat zavedamo oziroma ji ne namenimo posebne pozornosti. Vsak zapis, krajši ali daljši, je napisan z določenim namenom, da predaja sporočilo, poučuje, usmerja, daje odgovore, je pot k boljši in večji bralni kulturi ter pismenosti kot pomembni komponenti v življenju slehernega posameznika. Količino »zgodb« je bilo že napisanih od prve tiskane knjige pa vse do danes, kako pisano bralno ponudbo imamo na voljo, smo tako rekoč na vsakem koraku obkroženi s knjigo ali vsaj zapisano besedo, a vendarle dojemamo to kot vrednoto? Literatura nam pomaga razumeti svet okoli nas, ga kritično vrednotiti, izpostavlja vidike in postavlja pred izzive, kultura kot skupek vrednot človeške družbe pa daje pripadnost določeni skupnosti ali skupini, občutek zavedanja korenin, kar nas bogati, ustvarja ter oblikuje naš razvoj in identiteto. Le z zapisano besedo pa to lahko doživimo, začutimo in ponotranjimo v popolnosti.

Literarni utrinki v novi številki revije Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota za literaturo in kulturno zgodovino poudarjajo vlogo in pomen knjige ter zapisane besede od otroštva naprej, izpostavljajo branje kot kulturno vrednoto. Kako pomembno je, da knjižničar spodbuja branje in prispeva k razvoju bralne kulture pri vse uporabnikih in ciljnih skupinah, opisuje prispevek Spoznaj! Varuj! Ohrani. Sledi razmišljanje o knjigi, njeni razsežnosti in vlogi za življenje pod nas-

lovom Knjiga mene... Pri branju nemalokrat literarna kritika ostaja v ozadju, a je še kako dobrodošla, kakor temu sledimo v prispevku Od tišine in iskanja do zgodb in pisateljskih prostorov. *Kulturno-zgodovinski* zapisi pa približujejo prekmursko pisno kulturno dediščino in zgodovino lokalne skupnosti, ozaveščajo o pomenu domoznanskega gradiva v knjižnici, prav tako spodbujajo zanimanje o gradivu, ki je del naše skupne kulturne dediščine. Na to nas med drugim opozarjata tudi spomenika v soboškem mestnem grajskem parku, prav tako izredno redko še ohranjena prva prekmurska sanjska knjiga. Da zapisana beseda ostane, dokazuje izsek iz bibliografije msgr. dr. Jožefa Smeja, ki je zapustil nadvse obsežen opus, za kar mu s to skromno dopolnitvijo velja globok poklon in zahvala. V spominih pa se tokrat spominjamo literarnega zgodovinarja Štefana Barbariča ob 100. obletnici rojstva in geografa Ludvika Olasa ob 90. obletnici rojstva, ki sta rodno Prekmurje pomembno zaznamovala tudi z zapisano besedo.

Naj vam bodo zapisi v prijetno branje.

Klaudija Sedar, urednica

Literarni utrinki

Metka Celec

Spoznaj! Varuj! Ohrani.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota že peto leto sodeluje pri projektu Dnevi evropske kulturne dediščine in Teden kulturne dediščine (DEKD IN TKD). Dnevi evropske kulturne dediščine je projekt, ki se odvija po Evropi, Teden kulturne dediščine pa je slovenski nacionalni projekt.

Namen projekta je predvsem ohranjanje kulturne dediščine, iskanje znanja in vrednote o njej ipd. in da se želja po ohranitvi kulturne dediščine vključi v naše vsakdanje življenje, po možnosti v vseživljenjsko izobraževanje. V letu 2020 je bila tema Spoznaj! Varuj! Ohrani.

S sodelavko Klaudijo Sedar sva si razdelili ciljne skupine, predvsem pa sva si projekt vselej doslej zastavili tako, da sva zajeli vse ciljne skupine, od najmlajših do najstarejših. Prav tako nisva pozabili na tiste, ki so tako ali drugače zaznamovani, tako npr. osebe z duševno motnjo v razvoju. Zato sva jih tudi letos povabili k sodelovanju.

Z Osnovno šolo IV v Murski Soboti smo kljub izrednim razmeram zaradi epidemije covid-19 letošnji projekt izvedli v njihovih prostorih. Učenci 5. razreda so najprej radovedno prisluhnili dvema pravljicama o hišah. Izvedeli so, da so hiše lahko ljubeznive, če v njih živijo prijazni ljudje. In obratno. Lahko so tudi gizdave, če v njih živijo jezni ljudje. In kaj se je zgodilo v zgodbi? Prijazna ženska se je zaljubila v jeznega gospoda. Mogoče je pa na koncu vseeno zmagala ljubezen? Sledila je pravljica o hiši, ki je bila strašansko osamljena in

žalostna....vse do trenutka, ko se je vanjo preselila družina. In hišo prenovila. Hiše pač niso postavljen zato, da bi bile same.

Učenci so bili že malo nestrpni, ker so vedeli, da bodo po pravljici iz gline ustvarjali hiše, bloke ali druge zgradbe. Glino sem izbrala zato, ker je bila v preteklosti pri nas zelo priznana in uporabna. Danes pa so glino zamenjali drugi materiali. Tudi lončarjev je v Pomurju vedno manj, le peččica se še ukvarja z lončarstvom. Prav zaradi tega sem se odločila, da bom glino uporabila v ustvarjalni delavnici, da učencem vsaj malo obudim spomine na preteklost. Pri oblikovanju izdelkov so bili zelo spretni in pomoči skorajda niso potrebovali. Prav ponosni so bili nase, da zmorejo sami. Nastajale so hiše, hiške in hišice, ki smo jih razstavili v razredu. Vsako posebej smo si z zanimanjem ogledali in fotografirali. V tednu DEKD in TKD sem z učenci na osnovni šoli ponovila ustvarjalno uro s pravljico še v 6. razredu.

Oboji so bili zelo pridni poslušalci in ustvarjalci. Njihova pristnost in iskrenost sta bili zame največja motivacija za nadaljnje delo pri pripovedovanju in ustvarjanju.

Gabrijela Sečkar

Knjiga mene ...

Beseda KNJIGA je že zelo stara. Od takrat govorimo o njej spoštljivo, kot o vrednoti, ki se je od »rojstva« zelo spremenila. Knjige me obkrožajo doma, v službi, knjige so svet, v katerega moramo vstopiti ali vsaj pokukati. »Svetost« knjig je tista, ki nas vsrka v knjižni svet. Le prepustiti se ji je treba. A res je, da je danes ponudba knjig velika, in to za vse ljubitelje pisane besede. Smo res vsi ali skoraj vsi navdušeni nad knjigami in branjem? Preveč lepo bi bilo, mar ne? A vseeno, prepustimo se objemu besed. Kako smo povezani s knjigami? Ali poznamo dovolj knjižnega sveta? Odgovori naj vsak zase.

Kakšne besedne zveze ali pregovori so v našem jezikovnem prostoru v zvezi s knjigo?

Knjiga je najboljša prijateljica (vse ji lahko zaupamo). Potemtakem imamo bralci knjig veliko prijateljic. *Knjiga je orožje, vzemi jo v roke* (B. Brecht). Pomembno je, da vzamemo pravo knjigo in seveda ob pravem času. Mi sami se odločimo, ali nas knjiga briga. Bolj nas briga, bolj bomo srkali njeno vsebino. Pravijo, da *je knjiga učiteljica življenja*. Knjige učijo male in velike, mlade in stare, vsi smo njeni učenci, ni življenja brez knjig. *Soba brez knjig je podobna telesu brez duše* (Cicero). *Branje knjig razsvetljuje glavo* (mongolski pregovor). *Pamet brez knjige je kot ptica brez kril* (ruski pregovor). *Ta človek je odprta knjiga*, pa pravijo človeku, ki vse stresa iz rokava (znanje).

Knjige nas tudi zdravijo, in to na poseben način, ki ga izberemo sami. Mislim, da ni človeka, ki ne bi imel kakšne knjige, ki mu je ljuba. Že otroci vzljubijo knjigice, če jih to naučimo. Z vztrajnim branjem pravljic, zgodbic

in pesmic postanejo mladi bralci, ki z branjem nadaljujejo v šolskem obdobju in v odrasli dobi. V starem veku je bila knjiga le zapis, vklesan v kamen, vtisnjen v glineno ploščico ali papirusov zvitek, in še dolgo dolgo ne knjiga, kakršno poznamo danes. Kot zanimivost naj navedem, da najdaljši ohranjeni papirusni zvitek meri kar dobrih 40 metrov! (Ilich, Iztok: Pota knjige). Knjiga je v 16. stoletju, s Primožem Trubarjem, zaznamovala naš prostor. Takrat smo se knjige v slovenskem jeziku zares zelo razveselili. Moram omeniti še, da je Trubar v letu 1550 prvič pisal o Slovencih in slovenskem jeziku v knjigah Katekizem (Catechismus) in Abecednik (Abecedarium). Pesnik Oton Župančič je zapisal: »Knjiga je najzgovornejša priča, da se narod zaveda sebe, da živi, da hoče živeti ...«

Kako vidim knjigo v prihodnosti? Knjiga je zaklad, ki ga lahko ima vsak, le znanje potrebuje, da zna ravnati s tem zakladom. Zame je knjiga vrednota, le zavedati se je tega treba. Knjiga nam bistri um, le v roke jo moramo vzeti in brati in še brati ... V njej so zapisane vse učenosti sveta, vsak pa je učenec svoje knjige. V svojo otroško knjigo KNJIGOBUS sem zapisala: »KNJIŽNICE potrebujejo OTROKE, OTROCI potrebujejo KNJIŽNICE, OBOJI pa potrebujejo KNJIGE!«

Izrazi, povezani s knjigo: knjigarna, knjigopis, knjigotrštvo, knjigovez, knjigomat, knjigoljub, knjigobus, knjigopisec ... Izbrala bom slednje tri, ki so mi bližje.

Knjigoljub – človek, ki so mu ljube knjige. Mislite, da nas je veliko, malo ali ravno dovolj takih? Predvidevam, da knjigoljubi knjige ne samo preberemo, ampak tudi kakšno misel napišemo, prepisemo ... Ste tudi vi med njimi?

Knjigobus potuje s knjigami na točno določena mesta in ob določeni uri. Ima ga že veliko knjižnic, med njimi tudi naša murskosoboška. So priročni za oddaljene kraje, pravimo jim tudi bibliobus ali potujoča knjižnica.

Knjigopisec pa je tisti, ki da vsebino knjigi in ki bralce navduši s pisanjem v svojem slogu, naj bo to za mlade ali odrasle bralce.

Kaj pa založbe? Založniki so tisti, ki izdajo knjige (izdelava knjige) in poskrbijo, da najdejo pot do bralcev. Pa naj bo to v knjigarno ali v knjižnico. Knjigarna prodaja knjige, knjižnica pa jih izposoja.

Knjižnice si morajo prizadevati za sprotno nabavo novih knjig, le tako bodo pritegnile vse več in več bralcev vseh starosti. To je delček kulture prebivalstva. Vsi pa se zamislimo o prihodnosti slovenske knjige. Naj živi naš jezik, naj živi slovenska knjiga!

Naj omenim še antikvariat, v katerem prodajajo stare knjige, grafike, zemljevide ter druge tiske ter impresum, izraz za osnovne podatke o knjigi (avtor, založnik, tiskar, kraj in leto izida). Inkunabula je knjiga, ki je bila natisnjena od iznajdbe tiska do leta 1500.

Pomembno vlogo imajo knjižni sejmi, katerih začetki segajo v 16. stoletje in so se ohranili vse do danes (Frankfurt). Slovenski knjižni sejem v Ljubljani se odvija vsako leto od leta 1998 in postaja vedno bolj mednarodno obarvan. Knjiga se je v zgodovini v vseh pogledih zelo spremenila glede videza, izdaje, vsebine, dostopnosti ... Mislim, da je kakovostna knjiga tista, ki navduši čim več bralcev. Za to si morajo prizadevati tudi knjižnice z različnimi bralnimi strategijami. To velja za vse žanre v knjižnem svetu.

Kako pa so bralci oziroma uporabniki elektronske (digitalne) knjige zadovoljni s ponudbo? Ali nas digitalne knjige prehitevajo? Vsak bralec se sam odloči, v kateri obliki (fizični ali elektronski) bo bral knjigo. Če želimo, da nam knjige razsvetlijo glavo, moramo brati in še brati, da nam še bolj razsvetlijo glavo. Misel, ki jo je zлил na papir Francis Bacon, ima za vse nas plemenito sporočilo, in se glasi tako: »KNJIGE SO LADJE MISLI, KI

POTUJEJO PO VALOVIH ČASA IN NOSIJO DRAGOCENI TOVOR OD RODA DO RODA.«

Brez knjig se verjetno da živeti, toda življenje z njimi je veliko lepše. Zato, dragi bralec, vzemi knjigo v roke in listaj, beri ...

Prispevek je bil objavljen v *Knjižničarskih novicah* 6, letn. 30, 2020, str. 62-63.

Julijana Vöröš

Od tišine in iskanja do zgodb in pisateljskih prostorov

Literarno kritiški (v)pogled

**Branko Šömen: Tišina za oči.
Mengeš: Ciceron, 2020.**

Zakotni kraj Auschwitz, nedaleč od Krakova. Kraj nesrečnega imena. Zadnja jesen pred koncem druge svetovne vojne. Zavezniki prodirajo, nemški ideali o »nadčloveku« se krhajo. A dokler je še mogoče, je treba vztrajati. Če Židje niso ljudje, vredni življenja, pač niso. Zapoved je zapoved, vojaški ukaz. Prekmurski pisatelj in režiser Branko Šömen, ki je v osemdesetih letih bival v ZDA in se zadrževal tudi v Hollywoodu, se je tam srečal z hrvaškim režiserjem iz emigracije Brankom Lustigom. Spomini na zloglasno taborišče so bili takrat še vse preveč živi in Šömen se je na prigovarjanje Lustiga odločil napisati scenarij za film. Ta sicer ni bil nikoli posnet, ga je pa več desetletij kasneje predelal v roman in posvetil zdaj že pokojnemu ameriškemu prijatelju ter znancem iz lastnega otroštva, katerih usodo je poznal. Pripoved o tej usodi je kruta, da bolj ne bi mogla biti. Še posebej izstopajo člani t.i. Sonderkommande, taboriščniki, ki so jih nemški vojaki izkoristili. Podarili so jim »upanje«, da so v njihovem imenu dokončali, kar bi lahko dokončali tudi sami. »Upanje« na preživetje, ki ga ni bilo. Roman, ki bi, če ne bi bilo ohranjenih priče-

vanj preživelih, mestoma spominjal kar na hollywoodske akcijske filme. Vsaj za današnjega bralca. Pripoved za vse, ki si morda ideologijo nacizma predstavljajo malo drugače. Le da je v besedilu ostalo veliko preveč zatipkanih in tudi siceršnjih jezikovnih napak.

Odlomek iz knjige (str. 40):

Med prtljago, navrženo ob železniški progi, odvezto potnikom, ki se več ne bodo vrnili ponjo, za katerimi ne bo ostalo drugega kot pepel, so stikali člani Sonderkommando pod strogim nadzorom stražarjev, esesovcev. Podobni črno-sivim krokarjem so krilili z rokami, preskakovali prtljago, se gnetli, skušali izbežati čim več koristnih, praktičnih stvari za dneve, ki so bili še pred njimi. Glavno poveljstvo taborišča jim je dovolilo, da na hitrico pobrskaajo po prtljagi, vzamejo, kar najdejo. Saj so tudi pripadnike Sonderkommande streljali vsake tri mesece, česar oni niso vedeli, jih pometali v peči in zamenjali z novimi »sodelavci hudiča v peklu«. Z radovedno strastjo so odpirali, živčno iskali predmete, ki bi jih spominjali na zunanji svet, na prejšnje življenje, obrnili so platnene nahrbtnike, kovčke, cule, jih zasukali, da so iz njih popadali deli oblek, pomaranče; jemali so, spravljali v žepe cigarete, steklenice alkohola, grške baklave, svilene pižame, porcelanaste šalice, kristalne čaše. Zlati nakit v šatuljah, zaviti v umazane žepne robce, skrit v ponošenih ženskih čevljih, zlate žepne ure, navadne ročne ure, ogrlice iz biserov in školjk, poročne prstane, moške pečatnike so odlagali v odprto kositrno posodo pred noge esesovcev.

Irena Šrajner: Nedokončano iskanje. Pekel: Volosov hram, 2019.

Kmečka družina v Prekmurju, najverjetneje v šestdesetih letih preteklega stoletja. Bralec lahko kaj hitro prepozna »Pepelkino« zgodbo. Dobrosrčno dekle, za katerega pa celo starši domnevajo, da je bilo rojeno v grehu, je kamen spotike v domači hiši. Nihče ji ne privoščil lepe besede. Le garati mora in prenašati zaničevanje. Njen edini zaupnik je materin brat, ki jo nazadnje s poštenimi nameni »spelje« iz hiše na Dunaj, kjer bi si lahko začela služiti lastni denar. V tujini najde sorodno dušo in za hip se zdi, da se bo vse uredilo. Dokler »klik« od doma njene usode spet ne obrne na glavo... Preprosta življenjska zgodba, ki je avtorico navdihnila ob sodelovanju s soboškim društvom upokojencev. Ni njena prva, Irena Šrajner že nekaj let zapisuje izpovedi, ki jih pripovedujejo razni ljudje. Bolj kot usoda same junakinje, ta je upodobljena več ali manj črno-belo, bodo bralca najbrž pritegnili opisi kmečkih običajev. Že skorajda pozabljena ročna opravila na polju ali osrednji dogodek, ženitev. Se pa lahko vsi strinjamo, da je bila »moralna drža« nekdanj veliko bolj spoštovan pojem, četudi se je pogosto iz takšnih ali drugačnih osebnih koristi rada sprevrgla v svoje nasprotje.

Odlomek iz knjige (str. 53):

Sama se je preoblekla in odhitela v kuhinjo. Dišalo je po sveže pečnem drobnem pecivu. To je bilo darvanjsko pecivo, ki so ga gospodinjne peklo že dva do tri tedne pred poroko. To pecivo se je dajalo v košare, ki so jih prinašale sosede, sorodnice in botre. Košare so vsebovale nujne gospodinjske darove, kot jajčka, moko, orehe, mak, rdeče vino, sladkor, kakšno kokoško, vanilin sladkor, pecilni prašek, med, domačo marmelado, suho sadje, drobtine in še sto drugih dobrot. V kuhinji so kraljevale štiri sosede,

ki jih je mama poprosila za pomoč. Druga čez drugo so hitele govoriti in pojasnjevati svoje zamisli.

Evgen Car: Moja zgodba. Murska Sobota: PAZU, 2019.

Moto, ki ga za uvod v svojo avtobiografijo navede slovenski gledališki igralec Evgen Car, nazorno ilustrira avtorjevo vodilo: bodi kar si in ne želi si, da bi bil nekdo drug. Sam ga razlaga na sledeči način: kot igralec se je moral nenehno preoblačiti, se postavljati v vlogo nekoga drugega, zdaj, na stara leta, pa si končno lahko dovoli, da pokaže samega sebe takšnega, kakršen v resnici je - »vztrajen, trmast, premočrten, nepopustljiv«. Iz takšnih lastnosti je nastala njegova avtobiografija - hudomušna in prizemljena izpoved o prednikih po očetu in materi, otroštvu v rodnem Dobrovniku, šolanju, poklicni poti in letih po njej. Spomini na ljudi, ki so mu dajali zgled, pa naj so bili to njegovi domači, učitelji v osnovni šoli ali gimnaziji. Spomini na profesorje gledališke akademije, ki so mu skozi njegove šibkosti nakazovali igralski talent. Vzponi in padci na odrih, odkrito spregovori o »mučenju«, ko se ni in ni mogel otresti govornice in naglasa domačega dvojezičnega okolja. Bi naj raje ostal kmet, šolani kmet oz. agronom? Takšna je bila želja staršev, takšne misli so se mu podile po glavi, ko se mu je zdelo, da ga igralski kolegi s svojimi sposobnostmi puščajo daleč zadaj. Biti kmet je bil vseskozi njegov drugi pol, ki ga po upokojitvi vendarle lahko uresničuje po svoje. O navezanosti na zemljo in rodno pokrajino priča tudi del njegove poklicne poti, saj je sam napisal kar dve gledališki deli, monodramo in dramo. Obe je posvetil Prekmurju in ljudem, ki tam prebivajo. Bralcu se bo morda zdelo, da avtor s težavami glede govora in jezika kar malo pretirava, saj sama že dolgo nisem brala pripovedi, v

kateri bi se tako težko odločila za odlomek. Skoraj vsak odstavek je namreč prepričljiv do te mere, da bi bil vreden ponazoritve. Pripoved izšolanega igralca, ki je daleč presegel samega sebe, igralca, ki je danes uveljavljen in cenjen, čeprav je izšel iz dvojezičnega okolja nekje daleč v stran od prestolnice. Odkrito, duhovito in stvarno pisanje. Brez odvečnega samopoveličevanja zapiše marsikatero lepo misel o svojih igralskih kolegih in drugih ljudeh, ki so mu bili blizu. Kot je običaj pri tej vrsti pisanja, ob koncu sledita še dve poglavji fotografskega gradiva: prvo iz ustvarjalnih let na odru in drugo iz družinskega življenja. Uvodno besedo je prispeval Tone Partljič in najbrž se lahko kar strinjamo z njim: »Tisti, ki te izpovedi Evgena Carja ne bo prebral, seveda ne bo vedel, kaj vrednega je zamudil.« Avtobiografijo je izdala Pomurska akademska znanstvena unija PAZU, katere člani so doktorji znanosti in druge vidne osebnosti Pomurja.

Odlomek iz knjige (str. 62):

... Vsa štiri leta gimnazije sem lezel iz letnika v letnik in vsako leto manj mislil na študij agronomije in več na igralsko akademijo in gledališče. Sploh ne vem, kje in kdo me je navdušil za igrilstvo. Vem, da se nisem odločil zaradi slave in tudi ne zaradi uspehov, še manj pa zaradi časti. To sta bili enostavno ljubezen in strast. Lahko bi rekel, da me je igrilstvo poklicalo in jaz sem se odzval. Bila je močna nezavedna želja, da se skozi teater pogovarjam z gledalci, da jih nagovorim. Imel sem občutek, da jim imam kaj povedati, celo več, premišljeval sem, da je mogoče ustvariti svet brez krivic in izkoriščanja, da bom kot igralec pomagal oblikovati svet brez sovraštva. Z leti pa žal ugotoviš, da je bil to plod mladostniškega romantizma.

Franci Just: Prekmurski pisateljski prostori. Beltinci: Zavod za kulturo in turizem, 2019.

Literarni zgodovinar in profesor Franci Just se že več desetletij vestno posveča besednim ustvarjalcem Prekmurja in slovenskega Porabja. V strokovnih monografijah na eni strani obravnava avtorje, ki so do leta 1919 ustvarjali v prekmurščini, po drugi strani pa prav tako ne prezre vseh sodobnih ustvarjalcev, ki s svojim videvanjem skrbijo za zavest o obstoju Prekmurja. V knjižici, ki jo je ob pomoči Zavoda za kulturo in turizem Beltinci izdal lansko leto, je leposlovno dediščino »Slovenske okrogline« zastavil nekoliko manj strogo teoretsko. Roko je ponudil vsem, ki jih mika, da bi prebrano ali slišano spoznali v živo. Nastal je »vodnik«, utemeljen na vodniku Slovenska pisateljska pot iz leta 2013. S pomočjo tujih in slovenskih dognanj v enem izmed uvodnih poglavij med drugim razloži pojem »literarni turizem«, nakar bralcu omogoči, da se poda na odkrivanje zanimivosti. Od vasi do mest, kjer je pisatelj zapustil kakšno sled. Rojstne hiše, takšna in drugačna obeležja ... Obravnavani so ustvarjalci, katerih življenjska in s tem ustvarjalna pot se je že iztekla. Ob vsem, kar je ostalo za njimi, nihče več ne bo mogel kar tako zamahniti z roko, češ, leposlovje me pač ne zanima, saj je vse le izmišljeno. Prav gotovo bo knjižica, ki jo lahko mimogrede spravimo v žep ali stranski predal nahrbtnika, marsikomu vzbudila skomine. Iz gole radovednosti najprej izletniške, nato pa še bralne. In si bo nazadnje priznal, da prekmurski pisatelji ali drugi razumniki že niso bili kdorsibodi. Da si je vredno zapomniti vsaj njihova imena in kraje, v katerih so se zadrževali. Poučna in razvedrilna dopolnitev šolskega znanja!

Odlomek (iz avtorjevega uvoda, str. 7):

Knjižica nima ambicije vodnika, je le osnovni obris za pot, ki bo mogoče kdaj nastala. Napisana je bila s tihim upanjem, da se bo to morda nekoč zgodilo. Da bodo morda kraji, ki so navedeni v njej, nekoč postali 'tudi' literarni kraji. Takšni kraji, ki v kreiranje svoje kulturno-turistične podobe in nagovarjanje obiskovalcev vključujejo tudi duhovno dediščino, kot so jo v svojih delih ustvarili prekmurski pisatelji, in 'njihovo' materialno spominsko dediščino; kraji, ki ob barvah, zvokih in vonjih pokrajine obiskovalce nagovarjajo tudi z njenimi besedami.

Kulturno-zgodovinski utrinki

Klaudija Sedar

Spomenika v soboškem mestnem grajskem parku

Soboški grajski park je sedanjo podobo pričel pridobivati v 30. letih 20. stoletja, intenzivneje leta 1937, ko je domači arhitekt Feri Novak (1906-1959) zasnoval širok drevored med gradom (zasnova iz 16. stoletja) in evangeličansko cerkvijo v neogotskem stilu (zgrajena leta 1910). Evangeličansko cerkev Martina Luthra v Murski Soboti z nekdanjim Szapáryjevim gradom povezuje Trubarjev drevored, ki je dobil to ime v letu 2008, ob 500. obletnici Trubarjevega rojstva, ko je bil tam postavljen tudi doprsni kip Primoža Trubarja, delo kiparja Draga Tršarja. V letu 2017, ob 500. obletnici reformacije, pa je bila ob cerkvi odprta še ploščad, Drevored Martina Luthra, ki s Trubarjevim drevoredom povezuje evangeličansko cerkev z murskosoboškim gradom. Doprsni kip v grajskem parku se je tako pridružil dvema spomenikom, na levi strani ob drevoredu v smeri gradu je **spomenik padlim prosvetnim delavcem NOB (1959)**, ki so postali žrtve fašističnega nasilja v letih 1941–1945 in na desni **spomenik prekmurskim književnikom (1940)**. Oba spomenika sta bila obnovljena v letu 2019 in ob spominskem dnevu Mestne občine Murska Sobota (17. oktober) tudi slovesno odkrita. Oba sta tudi vpisana v Register nepremične kulturne dediščine, spomenik prekmurskim književnikom pa je nasploh prvi javni spomenik v Murski Soboti.

Spomenik prekmurskim književnikom

Na potrebno postavitve spomenika prekmurskim književnikom so začeli opozarjati prekmurski akademiki, študentje, ki so se povezali v Klubu prekmurskih akademikov, ustanovljenem leta 1934. Zamisel o murskosoboškem spomeniku ob 20. obletnici pridružitve Prekmurja k matičnemu narodu se je dokončno oblikovala leta 1938, ko so začeli nastajati tudi prvi načrti. Odločno se je za postavitve spomenika prekmurskim književnikom leta 1939 na pobudo Kluba prekmurskih akademikov zavzel Meddruštveni odbor Murska Sobota z javno objavo, da namerava v proslavo 20-letnice osvoboditve Prekmurja ob otvoritvi Prekmurskega tedna sredi junija 1939 odkriti skupen spomenik prekmurskim slovenskim književnikom in buditeljem: *»/.../ Spomenik onim možem ki so v najbolj mračni dobi našega nacionalnega življenja visoko dvignili bakljo slovenske zavesti in s tem rešili naše ljudstvo večnega suženjstva«* (Murska krajina, 23. 4. 1939). Kmalu zatem je odbor na pobudo članov Kluba prekmurskih akademikov slovenski javnosti, tako posameznikom kot institucijam, poslal poziv za materialno pomoč z zbiranjem prispevkov. V ta namen so bili natisnjeni tudi posebni bloki po 1 dinar, ki so omogočali vsakemu, da daruje prispevek v spomeniški fond. Meddruštveni odbor se je odločil za načrt domačega arhitekta Ferija Novaka v vrednosti okrog 20 tisoč dinarjev, ki si je zamislil odprto knjigo, popisano s citati prekmurskih pisateljev, na kamnitem podstavku pa naj bi bila njihova imena in posvetilo. Sicer se je v glavnem omenjal še načrt arhitekta Lalija Tomorija v vrednosti ok. 14 tisoč dinarjev, prav tako s postavitvijo pred soboškim gradom, za katerega so denarna sredstva nameravali pridobiti tudi s prodajo razglednic s skico spomenika in raznimi prireditvami. Nekateri viri omenjajo tudi idejni osnutek Jožeta Plečnika. Izbrani arhitekt Novak

je resno pristopil k delu, tako da je bila že 22. aprila 1939 poskusna demonstracija lesenega modela prekmurskim književnikom. Po prvotno predvidenem prostoru na trati pred grajskim pročeljem se je zatem kot najprimernejši prostor za spomenik izkazal soboški park konec glavne aleje na levem vogalu, kjer se odcepi cesta proti kinu. Za kamnoseka pa je bilo izbrano kamnoseško podjetje g. Močnika iz Sobote, z nalogo da nabavi kamen za spomenik in ga izdela. Dela so tekla po načrtu in še 3. junija 1939 je javnost bila seznanjena z datumom odkritja spomenika v Prekmurskem tednu, kar naj bi se zgodilo v nedeljo, 18. junija 1939, opoldne z organizirano manifestacijo.

Spomenik naj bi bil postavljen v začetku maja 1939 pred gradom, na eni strani z imeni književnikov s citati, na drugi pa s posvetilom. Med darovalci je bil v glavnem tedanji premožnejši sloj, od trgovcev, zdravnikov, odvetnikov in drugih uradnikov v Murski Soboti, tudi več vplivnejših posameznikov judovske vere. A do odkritja spomenika v času Prekmurskega tedna ni prišlo, po poročanju zaradi tehničnih razlogov, saj naj bi izdelava terjala več časa. Prestavljeno je bilo na september, po začetku novega šolskega leta. Po drugih virih naj bi bila postavitev v Prekmurskem tednu odpovedana zaradi odzivov s katoliške smeri, ki so opozarjali, da naj bo odkrit brez sodelovanja komunistov in drugih sovražnikov vere. Spomenik književnikom obeh verzij, osamljenim začetnikom v 18. stoletju z obehma Küzmičema, Štefanom in Miklošem, na čelu in prav tako vnetim nadaljevalcem do polpreteklih dni – vsem, ki so si kakor začetnik novejših časov dr. Franc Ivanocy prizadevali svoje rojake kulturno dvigati, jih narodno prebujati in zbliževati s slovenskim jedrom.

Tudi v septembru 1939 spomenik prekmurskim književnikom ni bil odkrit in šele čez leto dni se je začelo spomeniku znova posvečati pozornost. Najprej je bil

27. septembra 1940 s strani Kluba prekmurskih akademikov in Umetniškega kluba Maribor, ko je potekal večer slovenske besede v Sokolskem domu, položen venec. Ob položitvi venca je dr. Makso Šnuderl, predsednik Umetniškega kluba v Mariboru, ob spomeniku v govoru med drugim poudaril izjemno vlogo prekmurskega jezika: » ... *Jezik, tako kultiviran, tako negovan in zavarovan, je branil, da bi zatonila slovenska beseda in z njo narodna zavest prekmurskega ljudstva /.../* » (Mladi Prekmurec, 9/10, 1940).

Izročitev spomenika prekmurskih književnikov v varstvo občini se je naposled zgodila 1. decembra 1940, ob 22. obletnici zedinjenja SHS. Potekala je v grajskem parku, kjer je v imenu Meddruštvenega odbora predsednik Franc Kerec slavil zasluge prekmurskih pisateljev, ki so s knjigo budili narodno zavest in navduševali ljudstvo, da je ostalo zvesto svojemu narodu in jeziku. Pred spomenik, okrašen z državno trobojnico in zelenjem, je položil lovorjev venec in s tem spomenik izročil v varstvo županu, g. Nandorju Hartnerju. Zatem pa je potekala še otvoritev prve umetniške razstave slikarjev Karla Jakoba in Albina Sagadina ter kiparja Franca Kuharja v nekdanji kavarni Krona. Med okupacijo je župan Hartner dal spomenik odstraniti, po vojni pa so ga ponovno postavili na mestu, kjer stoji še danes, ob ribniku, ki je bil leta 1994 preurejen iz kota nje.

Spomenik prekmurskim književnikom. Foto: K. S., 2020

Spomenik padlim prosvetnim delavcem NOB

Že takoj po priključitvi Prekmurja in združitvi prekmurskih Slovencev z matičnim narodom v avgustu 1919 so začeli v Prekmurje prihajati številni uradniki, učitelji in drugi uslužbenci iz osrednje Slovenije, bodisi so bili premeščeni, saj jih je v Prekmurju primanjkovalo, bodisi so šli novim izzivom nasproti. Predvsem učitelje pa so začele prosvetne in politične oblasti predvojne Jugoslavije zaradi naprednega političnega delovanja namerno oziroma kazensko premeščati v Prekmurje. Med temi je bilo precej Primorcev, ki so pribežali iz fašistične Italije v Jugoslavijo. V novem okolju, ki so ga sprva dojemali kot deželo pregnanstva, so se hitro vživeli in začeli udeleževati na političnem, še bolj pa na kulturnem področju, kjer so si z vrsto dejavnostmi pri-

zadevali za splošni kulturni razvoj, tako z ustanovitvijo društev in krožkov kot aktivnem delovanju v njih (npr. Narodna čitalnica, Jugoslovanska matica, Sokol, pri izdajanju prve prekmurske revije Mladi Prekmurec idr.). Sčasoma pa njihovo delovanje ni bilo po godu tedanjemu režimu, čemur je znova sledilo premeščanje. Po okupaciji so se mnogi vključili v partizanske enote ali kako drugače podpirali narodnoosvobodilni boj (NOB). Mnogi izmed njih so postali žrtve fašističnega nasilja v letih 1941–1945. Njihova imena so vklesana na spomeniku, ki je bil v grajskem parku **odkrit 16. maja 1959**, na dan, ko je bil prvič organiziran Dan prosvetnih delavcev Pomurja – tedaj v počastitev 40-letnice KPJ z namenom ohranjanja spomina na borce, aktiviste in žrtve fašističnega nasilja, ki so padli v vojni v med leti 1941–45.

Spomenik padlim prosvetnim delavcem NOB. Foto: K. S., 2020

Pred odkritjem spomenika je bilo slavnostno zborovanje v kinodvorani, zgrajeni leta 1951 po načrtih arhitekta Ferija Novaka. Na zborovanju je predsednik Okrajnega odbora Združenja učiteljev, Janko Belec, spregovoril o namenu in pomenu proslave ter spomeniku padlim prosvetnim delavcem, ki so službovali v Pomurju. Po zborovanju se je namreč v bližnjem soboškem parku vršilo odkritje spomenika v NOB padlim 47 prosvetnim delavcem (učiteljem in profesorjem), službujočim v Pomurju, ki so padli ali bili ustreljeni kot talci ali so umrli v internaciji; med njimi tudi dva narodna heroja, Jože Janko Kerenčič in Silvira Tomasini. Spomenik je odkrila tov. Poldka Kosova, predvojna prosvetna delavka, ki je kot učiteljica službovala v Murski Soboti. Slovesnosti se je udeležila velika množica prosvetnih delavcev iz vsega Pomurja, ki so ob tem položili tudi vence.

Spomenika sta kot digitalna zbirka z naslovom *V spomin in opomin – pomnika v soboškem grajskem parku* podrobneje predstavljena tudi na regijskem spletnem portalu *Kamra*, ki združuje digitalizirane vsebine s področja domoznanstva v knjižnicah in drugih lokalnih kulturnih ustanovah.

Literatura:

Monografije in druga zaključena dela

Fujs, Metka. *Murska Sobota*. Murska Sobota: Mestna občina, 2018.

Gider, Tonček. (ur.). *Murska Sobota včeraj, danes, jutri*. Murska Sobota: Krajevne skupnosti mesta, 1980.

Mataj, Janez in Štraus, Saša. *Murska Sobota nekoč in danes*. Murska Sobota : Franc-Franc, 2007.

Šiftar, Aleksander. *Soboška zelena pout: vodnik po soboškem parku*. Murska Sobota: Mestna občina, 2012.

Članki

Jutro: dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Prekmurje ob zadnjih dogodkih. Letn. XX, št. 76 (31. 3. 1939), str. 3.
Iz Murske Sobote. Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. XX, št. 105 (7. 5. 1939), str. 7.

Naši kraji in ljudje: Sokolstvo pojde v Prekmurje. Letn. XX, št. 108 (11. 5. 1939), str. 3.

Mariborski večernik »Jutra«

Novice. Za spomenik prekmurskim borcem. Letn. XIII, št. 41 (20. 2. 1939), str. 3.

Prekmurje. Za spomenik prekmurskim književnikom. Letn. XIII, št. 92 (22. in 23. 4. 1939), str. 7

Drobni dogodki iz Prekmurja. Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. XIII, št. 98 (29. in 30. 4. 1939), str. 7.

Drobni prekmurski dogodki. Spomenik. Letn. XIII, št. 103 (6. in 7. 5. 1939), str. 7.

Počastitev prekm. književnikov in borcev za osvobojenje. Letn. XIII, št. 125 (3. 6. 1939), str. 6.

Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. XIII, št. 165 (22. in 23. 7. 1939), str. 6.

Kaj je s spomeniško akcijo v Prekmurju? Letn. XIV, št. 56 (8. 3. 1940), str. 3.

Pred odkritjem spomenika prvim prekmurskim književnikom. Letn. XIV, št. 105 (10. 5. 1940), str. 3.

Spomenik prekmurskih književnikov v Murski Soboti že stoji. Letn. XIV, št. 108 (15. 5. 1940), str. 4.

Kaj je spomenikom v Soboti? Letn. XIV, št. 139 (21. 6. 1940), str. 3.
Spomenik prekmurskih književnikov. Letn. XIV, št. 201 (5. 9. 1940), str. 6.

Mladi Prekmurec

Šiftar, Ivan. Večer slovenske besede. Letn. IV., 7/8, 1940, str. 97.

Kranjec, Miško. Spomenik. Letn. IV, št. 7/8, 1940, str. 99.

Kranjec, Miško. Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. IV, št. 7/8, 1940, str. 99.

Prekmurskim književnikom. Govor predsednika Umetniškega kluba v Mariboru dr. M. Šnuderla ob položitvi venca na spomenik prekmurskim književnikom dne 27. septembra 1940. Letn. IV, 9/10, 1940, str. 133-134.

Murska krajina: tednik za gospodarstvo, prosveto in politiko

V spomin našim narodnim buditeljem. Letn. VIII, št. 6 (23. 4. 1939), str. 1.

Domače vesti: Stalni Meddruštveni odbor. Letn. VIII, št. 7 (30. 4. 1939), str. 2.

Domače vesti: Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. IX, št. 16 (21. 4. 1940), str. 3.

Domače vesti: Za spomenik. Letn. IX, št. 20 (19. 5. 1940), str. 3.

Domače vesti: Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. IX, št. 48 (1. 12. 1940), str. 3.

Domače vesti: Izročitev spomenika prekmurskih književnikov. Letn. IX, št. 49 (8. 12. 1940), str. 3.

Novine

Par reči k »Prekmurskomi tedni« v Soboti. Letn. XXVI, št. 23 (4. 6. 1939), str. 1.

TSJ. Ne moremo i ne smemo. Na akcijo. Letn. XXVI, št. 25 (18. 6. 1939), str. 1.

Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. XXVII št. 20 (19. 5. 1940), str. 3.

Odkritje spomenika prekmurskih književnikov. Letn. XXVII, št. 49 (8. 12. 1940), str. 3.

Vukov, L. Naglejüvač v prekmurski metropoli. Letn. XXVIII, št. 6 (6. 2. 1941), str. 2-3.

Slovenec: političen list za slovenki narod

Kulturni obzornik. Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. LXVII, št. 91 (21. 4. 1939), str. 8.

Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. LXVIII, št. 97 (28. 4. 1939), str. 16.

Sobota. Spomenik prekmurskim književnikom. Letn. LXVIII, št. 109a (15. 5. 1940), str. 7.

Proslava zedinjenja po deželi. V Soboti. Letn. LXVII, št. 278a (3. 12. 1940), str. 9.

Soboške novine

Kuzmič, Franc. Spomenik prekmurskim književnikom, št. 130 (17. 3. 2014), str. 18.

Glažar, Ksenija. Obnovili spomenika v parku: Slavnostno so odkrili obnovljena spomenika v mestnem parku, in sicer spomenik padlim učiteljem in spomenik prekmurskim književnikom, št. 192 (15. 11. 2019), str. 6.

Vestnik

Horvat, Majda. V Prekmurje prihajal do smrti : 63 let od smrti Jožeta Plečnika. Letn. LXXII, št. 2 (9. 1. 2020), str. 18.

Klaudija Sedar

Prekmurska sanjska knjiga

V začetku 20. stoletja, ko je ustvarjalna dejavnost v tiskani besedi v prekmurščini nekoliko pojenjala, seveda z izjemo publicistike, ki se je ravno v tem času začela razvijati in vzpenjati, je leta 1909 izšla sanjska knjiga v prekmurščini z naslovom *Nove szlovenszke szenszke knige, vönebráne z edni nemski knig, stere szo med vszejmi szenszkimi knigami te nájbógse*. Natisnjena je bila v Monoštru pri tiskarju, knjigovezu, tudi založniku in uredniku Beli Wellischu, ki je tudi sicer natisnil več naslovov knjig v prekmurščini, bodisi je šlo za prve natisne bodisi ponatisne. Čez deset let, 1919, je bila ponatisnjena kot *Szlovenszke szenszke knige vönebráne z edni nemski kníg, stere szo med vszejmi szenszkimi knigami te nájbógse*. Ponatisnjena je bila brez pridevnika »nove« in tudi z manjšimi vsebinskimi spremembami, kar pomeni, da so nekateri simboli, motivi napram prvi izdaji v ponatisu izpuščeni. Tudi zato ima ponatis manj strani, prav tako je za malenkost manjšega formata.

Obe izdaji, tako prva kot ponatis, sta ohranjeni v izjemno redkih izvodih, kar potrjuje tudi vpogled v vzajemni katalog COBISS. Obe izdaji ima namreč le Pokrajinska in študijska knjižnica Murska, vsako po en izvod, izdaja iz leta 1909 je shranjena pod signaturo R 93, ponatis iz leta 1919 pa pod signaturo R 128. Prva izdaja je tudi poškodovana in v nepopolni izdaji na 188 straneh, medtem ko je ponatis ohranjen v celoti na 149 straneh.

Knjiga je sestavljena iz treh delov:

- razlaga sanj, kjer so po abecedi navedeni pojmi, stvari, živa bitja z razlago pomena sanj;
- mesečni planeti (oz. horoskopska znamenja) s splošnimi značilnostmi, pri čemer je zanimivost, da je določeno znamenje vezano na mesec (januar je vodnara mejsec itn.);
- razlaga pomena kihanja na tešče na posamezen dan v tednu.

Sanjska knjiga je zapisana v prekmurskem (madžarskem) časopisu, pri čemer se avtor navezuje na tradicijo knjižnih tiskov v 18. stoletju. Ime avtorja sicer v knjižni izdaji ni navedeno, se pa le-to pripisuje učitelju Jožefu Pustaju.

Jožef Pustaj je bil rojen 26. januarja 1864 v Beltincih kot Jožef Pozderek, a si je priimek leta 1884 z dovoljenjem madžarskega notranjega ministrstva spremenil v Pusztai. Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, šolanje nadaljeval na učiteljski šoli v Čakovcu in zatem še v Pécsu, kjer je leta 1883 diplomiral. Po končanem študiju se je zaposlil kot kantor in učitelj, sprva v kraju Szőce (Madžarska), zatem pa v Martjancih kot kantor in šolski upravitelj, kjer je ostal do leta 1919. Poučeval je otroke iz celotne župnije, dopoldne in popoldne, ustanovil in vodil je tudi kmečko posojilnico. V tem času je začel tudi pisati, prvo delo so bile *Krscsánszko katholicászke cerkvene peszmi*, ki so izšle 1893 (687 strani), 526 pesmi, nekaj pesmi je tudi v madžarščini, potem leta 1898 *Paduánszki szvéti Anton ino krüh szirromakov* (32 strani), leta 1900 *Mála molitvena kniga* z potrebnimi molítvami i vnógimi peszmami: za katholicászko mladézen (337 strani). Leta 1900 je izšla tudi pesmarica v madžarskem jeziku za otroke od 9. do 14. leta, ki jo je pripravil skupaj z Istvánom R. Takácsem. Zadnje knjižno delo pa so bile *Nóve szlovenszke szen-*

szke knjige, ki so bile leta 1919 ponatisnjene. Sicer je pisal tudi razne prispevke, tudi pod psevdonimom Tibor Andorhegyi. Med leti 1899 in 1908 je urejal koledar Dober pajdás kalendarium, v letu 1919 nekaj časa tudi Novine. Umrl je 13. februarja 1934 v Beltincih.

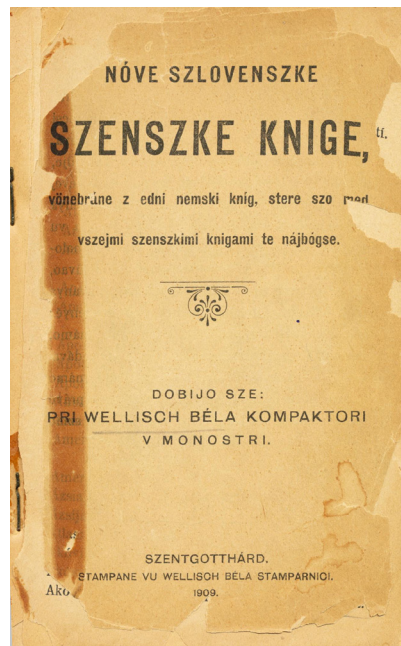
Sanjska knjiga v prekmurščini, v domačem jeziku, v začetku 20. stoletja ni bila le novost, tudi velika zanimivost in znamenitost. Koliko izvodov je bilo natisnjenih, ni znano, so pa verjetno pošli zelo hitro in je bila tudi zato ponatisnjena. Kot taka in kot izredno redka je danes velika dragocenost v domoznanski zbirki Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota.

Literatura:

Kokolj, Miroslav in Horvat, Bela. *Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1977.

Šlebinger, Janko. Pusztai, Jožef (1864–1934). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013.

Škafar, Ivan. *Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715 do 1919*. Ljubljana: SAZU, 1978.

Klaudija Sedar

Bibliografija msgr. dr. Jožefa Smeja v letih 2015–2020

Msgr dr. Jožef Smej (1922-2020), katerega življenjska pot se je začela v Bogojini in končala v Lenartu v Slovenskih Goricah, se je poleg duhovniške in škofovske službe intenzivno raziskovalno posvečal proučevanju cerkvene in kulturne zgodovine, pisateljevanju, pesnjenju in prevajanju. Njegovo obsežno kulturno in duhovno ustvarjanje, s katerim je znatno in neprecenljivo obogatil nacionalno duhovno kulturo Slovencev, dokazuje njegova bogata bibliografija, ki zajema njegova dela od leta 1948 do leta 2020, od leta 1948 v rokopisni obliki, v tiskani obliki od leta 1963. Zbrana pa je v več publikacijah:

Kuzmič, F. Bibliografija dr. Jožefa Smeja. *Zbornik soboškega muzeja* 3, 1994, str. 131-141.

Kuzmič, F. Bibliografija samostojnih publikacij Jožefa Smeja. *Košičev teden IV*. Bogojina: Krajevna skupnost, 1992, str. 21-23.

Kuzmič, F. *Ustvarjalnost dr. Jožefa Smeja v obdobju 1992-2001*. *Stopinje* 2002. Letn. XXXI, str. 177-184.

Sobočan, D. Bibliografija dr. Jožefa Smeja. V: Sobočan, D. *Ob 85. življenjskem miljniku škofa dr. Jožefa Smeja*. Murska Sobota: Stolna župnija sv. Nikolaja, 2007, str. 752-789.

Šantak, B. Bibliografija del Jožefa Smeja V: *Jezikoslovno delo Jožefa Smeja*. Diplomsko delo. Maribor: B. Šantak, 2016, str. 115-161.

Bibliografija v nadaljevanju zajema obdobje od zadnje bibliografije del (2015) msgr. dr. Jožefa Smeja pa do izteka leta 2020 z bibliografskimi enotami, ki so zajete v vzajemni bibliografski sistem COBISS.

2015

Blaž Jaklin (1644-1695), škof in pisatelj iz Murske Sobotice. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 84-87.

Bogojina in njena ledinska imena. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 95-98.

Homilija dr. Franca Ivanocyja in spis Jožefa Klekla st. II. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 69-71.

Kronogrami skozi čas IV. Maribor: samozaložba.

Pesem Marija, nebeška kraljica in njen avtor Jožef Sakovič. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 98-102.

Poezija duhovnika Sebastijana Pogačarja (1693-1762). *Tretji dan: verski časopis študentov in izobražencev*. Letn. XLIV, št. 3/4, str. 47-53.

Rane in večerašnje molitvi v Knigi molitveni in njih naravnost na svestvo pokore. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 88-90.

Resnica vas bo osvobodila: Jn 8,32b. *Stopinje* 2016. Letn. XLV, str. 72-77.

2016

Dr. Franc Kramberger. *Mohorjev koledar*, str. 148-150.

Dr. Jožef Smej ob 94. jubileju [tekst in fotografija Suzana Rejak Breznik]. *Ovtarjeve novice: časopis osrednjih Slovenskih goric*. Letn. VIII, št. 2, str. 15-16.

Draginja in krasota starega prelepega jezika. V: Zdravec, Bojan (zbral in uredil). *Prosi pa dobiš*. Ljubljana: Salve, str. 9.

Gordana Šövegeš Lipovšek. Prišo je glás. Prekmurci v vojni 1914-1918. Padli in pogrešani. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 228.

Judit Zagorec-Csuka: Ismeretlen vadászmező. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 227-228.

Mária Szabó (1928-2015). Bibliografija. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 230.

Pomen ustanovitve sombotelske škofije (Ob 240-letnici). *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 131-135.

Marjan Peršak. V družbi kosa. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 228-229.

Romom, ki so Bogu po volji. V: Riboldi, Mario. *Cigan, Bogu vdan: bl. Ziferin Jimenez Malla, mučenec rožnega venca*. Ljubljana: Salve, str. 69-72.

So ljudje, ki jih ne moreš pozabiti. V: Rojnik Ivan (zbral in uredil, v sodelovanju s Sonjo Topler). *Gospod je bil z menoj: iz spisov Franca Puncerja*. Celje; Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba, str. 7-9.

Usmiljeni kakor Oče: križev pot ob svetem letu usmiljenja. Maribor: Ognjišče, Slomškova založba. (Zbirka Odvalimo kamen; 5).

Veronika Kozar [biografija]. *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 222-223.

Vpliv olomuške ustave na avtonomijo Slovenske krajine, zahtevano leta 1918 od Ivana Baše (1875-1931). *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 128-131.

Vrednost razprave Šandorja Mikole (1871-1945) o Johannu Keplerju (1571-1630). *Stopinje 2017*. Letn. XLVI, str. 135-144.

2017

In memoriam: Anton Vratuša (1915-2017). *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 203-205.

In memoriam: prof. Jože Ftičar (1930-2017). *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 198-199.

Ivanocyjeva proslava pri Sv. Benediktu v Kančevcih. *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 103-104.

Jože Horvat (1930-2017): dušni pastir pri Sv. Ani v Slovenskih goricah (1959-2013): in memoriam. *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 194-197.

Kdaj je nastala župnija Marijinega obiskanja v Markovcih? *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 149-151.

Pismo Franca Bajleca župniku Ivanu Baši. *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 117-119.

Prekmurški pisatelji v 18. stoletju. *Slavia Centralis*. Letn. X, št. 1, str. 5-15.

Razmišljanje ob ploči Ivanocyjev. *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 105-111.

Zapis ob pogrebu murskosoboškega župnika Franca Gašparja. *Stopinje 2018*. Letn. XLVII, str. 111-116.

2018

In memoriam: Franc Kuzmič. *Stopinje 2019*. Letn. XLVI-II, str. 164-165.

János Brener (1931-1957), duhovnik, mučenec, blaženi. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 54-55.

Kapelica sv. Urbana v Bogojini. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 99-101.

Karel Bedernjak: Etološka etika: človek skrbi za žival. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 172-173.

Lojze Kozar ml. Srebrni koraki. [Prikaz knjige]. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 173.

Nekaj misli ob prepesnjevanju pesmi dr. Sándorja Valyija. V: Vályi, S. *Iz dežele daljne*. Ljubljana: Salve, str. 83-87.

Ob 70-letnici življenja župnika dr. Stanislava Zvera. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 54-55.

Pregovori v Ovidovih delih. *Tretji dan: verski časopis študentov in izobražencev*. Letn. XVIL, št. 9/10, str. 108-113.

Prikaz dveh knjig, Septuaginta in Analysis, ob njunih obletnicah, 120 in 500. *Tretji dan: verski časopis študentov in izobražencev*. Letn. XVIL, št. 5/6, str. 99-101.

Spremna beseda. V: Bedernjak, K. *Etološka etika: človek skrbi za žival*. Maribor: Ognjišče, Slomškova založba.

Zavzemanje škofa Jozsefa Grószsa (1887-1961) za Ivana Camplina in Miška Jeriča. *Stopinje 2019*. Letn. XLVIII, str. 94-98.

2019

In memoriam: Miroslav Slana (1949-2019). *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 185-186.

Ivanocy in priključitev Prekmurja kraljevini SHS. V: Vugrinec, M. (ur.). *Košičevi dnevi XXIX: 100 let priključitve Prekmurja k matici in 75 let mašništva škofa dr. Jožefa Smeja*. Bogojina: Kulturno-umetniško društvo »Jožef Košič«, str. 31-35.

Knjigi na pot. V: Zver, S. *Tebi, Slovenska krajina – ob 100-letnici združitve z matičnim narodom: slovenstvo Jožefa Klekla st. (1874-1948) v medvojnih dokumentih (1941-1945) v luči predvojnih dogodkov*. Maribor: Ognjišče, Slomškova založba, str. 14.

Kronogram ob 80-letnici rojstva p. Vinka Škafarja. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 181.

Kronogram ob 100-letnici združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 75.

Misli ob prebiranju Stopinj 2009. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 190-191.

Molitveniku na pot. V: *Luč v življenje: molitvenik za starejše* [zbrala in uredila Julka Nežič]. Celje: Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba (prenovljena izd., 2. natis).

Priprava Matije Balažica, Na križopotji življenja. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 122-123.

Razpet med Novo zavezo v grščini in rožnim vencem v latinščini: škof Jožef Smej – ponosen Prekmurec z mehkim in ponižnim srcem [zapisal in fotografiral Karlo Smodiš]. *Družina: slovenski katoliški tednik*. Letn. LXVIII, št. 25/26, str. 16-17.

Spremna beseda. V: Jerič, I. *Moji spomini* [zbral, pretipkal in računalniško obdelal Alojz Benkovič]. Beltinci: Občina (1. ponatis).

Turško plenjenje krajev Gornjega Prekmurja od leta 1600. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 108-109.

Tüzsna moka (= moka) Jezusa. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 123-125.

Viktor Vratarič, zlatomašnik. *Stopinje 2020*. Letn. XLIX, str. 178-179.

2020

Ivanocy, častilec presvetega Srca Jezusovega. *Stopinje 2021*. Letn. L, str. 71-73.

Kronogram Stopinjam na pot. *Zlate Stopinje. Zbornik ob 50-letnici Stopinj*. Murska Sobota: Škofija, str. 3-4.

Odlikovanje [Smej József: srebrna viteška medalja 2. reda]. *Stopinje 2021*. Letn. L, str. 105-106.

Ponatisi Katoličanskega katekizmuša za šolare III.-IV. razreda, 1909. *Stopinje 2021*. Letn. L, str. 73-74.

Raduhov križ na Kamencaj. *Stopinje 2021*. Letn. L, str. 81-82.

Poleg monografskih del (označene krepko) ter člankov in drugih sestavnih delov so v tem izbranem obdobju (2015-2020) nastajali tudi prevodi izpod peresa msgr. dr. Jožefa Smeja. Kot se ugotavlja, je iz madžarščine prevajal predvsem pesmi dr. Judit Zágorec-Csuka idr., ki so objavljene v *Stopinjah* in reviji *Lindua: multikulturni strokovno-družboslovno-literarnoumetnostni reviji*. Prevedel je tudi pesniško zbirko dr. Judit Zágorec-Csuka z naslovom *Enigma: izbrane pesmi* (2018), prav tako je prevedel pesmi Sándorja Valya, ki so zbrane v pesniški zbirki *Iz dežele daljne* (2018).

V almanah *Stopinje*, katerega ustanovitelj je bil in mu je dal svetopisemsko ime, je redno vsa leta objavljaj svoje prispevke in bil tudi eden izmed najbolj dejavnih sodelavcev. Ves čas izhajanja od 1972 do 2020 je bil član uredniškega odbora, v letih 1972-1973 tudi odgovorni urednik.

Spomini

Klaudija Sedar

Štefan Barbarič

r. 19.10. 1920, Turnišče

u. 30. 6. 1988, Ljubljana

literarni zgodovinar, slavist,
bibliotekar, komparativist,
prevajalec, urednik

Ob stoti obletnici rojstva

Po gimnaziji v Murski Soboti in Ljubljani je študiral slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani v letih 1940/41 in 1945-1948, v vmesnem obdobju pa v Budimpešti. Še pred koncem študija je začel leta 1946 poučevati na Gimnaziji Moste v Ljubljani, po diplomi pa je kot gimnazijski profesor slovenskega jezika služboval na gimnaziji v Črnomlju (1948-1952) in na gimnaziji Ravne na Koroškem (1952-1955). Zatem je bil med leti 1955 in 1959 asistent na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za slavistiko, v letih 1958 in 1959 se je tudi strokovno izpopolnjeval na univerzi v Magdeburgu. Med leti 1960 in 1965 je deloval kot pedagoški vodja na Dopisni delavski univerzi v Ljubljani, zatem pa do leta 1972 kot višji predavatelj na Filozofski fakulteti v Zadru. V letih med 1972 in 1980 je bil tajnik in urednik Slovenske matice v Ljubljani, vmes leta 1975 tudi doktoriral z delom *Mesto Turgenjeva v razvoju slovenskega realizma*. Leta 1981 je postal ravnatelj Slovenske knjižnice v Ljubljani in to delo opravljal do smrti leta 1988.

Ukvarjal se je s slovensko literarno in kulturno zgodovino, primerjalno književnostjo, prav tako madžarsko literaturo in kulturo. Raziskovalno se je intenzivneje posvečal slovenski literarni zgodovini 19. stoletja, predvsem realizmu in moderni (delom Ivana Cankar-

ja, Otona Župančiča, Josipa Jurčiča idr.). Posebno pozornost je posvečal tudi literarni in kulturni zgodovini Prekmurja, prav tako je proučeval medsebojne vplive slovenske s hrvaško, madžarsko, slovaško in rusko literaturo. Med njegovimi deli o Prekmurju sta še posebej dragocena prispevka *Oris književnega razvoja severovzhodne Slovenije do sredine 19. stoletja* (Panonski zbornik, 1966) in *Prekmurški učbeniki pred budimpeštanskim parlamentom 1872* (Časopis za zgodovino in narodopisje, 1987). Posebej dragoceni so tudi njegovi prevodi iz madžarščine (kot npr. Dečki Pavlove ulice avtorja Ferenc Molnárja, Madžarske pravljice avtorja Gyule Ilyésa idr.). Uredil je več strokovnih zbornikov, med leti 1978 in 1980 tudi sourejal Glasnik Slovenske matice. V letih 1983-1984 je bil predsednik Slavističnega društva Slovenije, od leta 1986 pa njegov častni član.

Za znanstveno delo je leta 1965 prejel nagrado Štefana Kovača, leta 1981 pa bil odlikovan z redom dela z zlatim vencem.

Literatura:

Dolar, Darko. Barbarič Štefan. Slovenska književnost. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1966.

Dr. Štefan Barbarič (Turnišče, 19. 10. 1920 – Ljubljana, 30. 6. 1988). V: Melik, V. et al. (ur.). *Zbornik Filozofske fakultete v Ljubljani 1919-1989*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1989.

Just, Franci. *Panonski književni portreti 1: Prekmurje in Porabje A-I*. Murska Sobota: Franc-Franc, 2006.

Mahnič, Joža. Življenje in delo Štefana Barbariča. *Slavistična revija*, 1988, 36/3, str. 311-312.

Novi Slovenski biografski leksikon: 2. zv. B-Bla. Barbara Šterbenc Svetina et al. (ur.) Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2017.

Sedej, Danijela. Bibliografija Štefana Barbariča. *Slavistična revija*, 1988, 36/3, str. 317-329.

Zadravec, Franc. Doktorju Štefanu Barbariču v spomin, *Jezik in slovstvo*, 1988, 34/3, str. 70-71.

Klaudija Sedar

Ludvik Olas

r. 6. 7. 1930, Sebeborci

u. 17. 12. 2002, Maribor

geograf, profesor

Ob devetdeseti obletnici rojstva

Po gimnaziji v Murski Soboti je študij nadaljeval na Naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani in leta 1960 diplomiral iz geografije. V času študija mu je bilo blizu tudi že raziskovalno delo, kar dokazuje prejem Prešernove nagrade za študente. Po diplomi se je vrnil v Prekmurje in se zaposlil najprej na Osnovni šoli v Puncicah, potem Kmetijski šoli v Rakičanu, na Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, na Ekonomski srednji šoli, v letih 1974/75 je bil ravnatelj Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti. Zatem se je zaposlil kot profesor na višji šoli takratne Pedagoške akademije v Mariboru, sedanji Pedagoški fakulteti, kjer je več let vodil tudi Katedro za geografijo in Katedro za specialno didaktiko.

Njegovo raziskovalno področje, migracije prebivalstva in socialnogeografske razmere slovenskega podeželja, se je izoblikovalo v času zaposlitve na Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, v letih 1962-1966, leta 1963 je bil imenovan tudi za znanstvenega sodelavca Inštituta za geografijo. Z raziskavami je nadaljeval po prihodu na mariborsko akademijo, širil svoje raziskovalno področje v obmejne regije, na narodnostno mešana in manj razvita območja Severovzhodne Slovenije. Kot prvi geograf se je lotil tudi sistematičnega preučevanja Slovenskega Porabja. Več let je tudi predsedoval Geografskemu društvu Maribor, bil vključen v Geografsko društvo Slovenije in gonilna

sila geografskega aktiva za Pomurje. V okviru gibanja Znanost mladini je bil soustanovitelj in vodja raziskovalnih taborov Pomurje, vodnik številnih ekskurzij po Pomurju, Porabju in na Madžarskem.

Sodeloval je tudi pri prenovi učnih načrtov in pri pripravi učbenikov ter objavljajl članke o didaktiki geografije, raziskovalne izsledke pa objavljajl v strokovnih domačih in tujih revijah in časopisih. V regionalnogeografski monografiji Slovenije je zelo pomemben njegov prispevek o Pomurju.

Prejel je več nagrad za svoje raziskovalno, pedagoško in javno delo, tako npr. Zlato plaketo Pedagoške fakultete v Mariboru, Srebrno plaketo Univerze v Mariboru, Ilišičevo priznanje za dosežke na področju šolske geografije. Občina Moravske Toplice mu je leta 1999 podelila naslov častnega občana.

Literatura:

Kert, Božidar. Ludvik Olas – sedemdesetletnik. *Geografski vestnik*, 2000, 2, str. 87–88.

Kert, Božidar. In memoriam Ludvik Olas (1930–2002). *Časopis za zgodovino in narodopisje*, 2003, 3–4, str. 255–256.

Pak, Mirko. Ludviku Olasu v spomin. *Geografski vestnik*, 2003, letn. 75, št. 1, str. 129–130.

Vugrinec, Jože. Ludvik Olas (1930–2002). *Lipnica: glasilo občine Moravske Toplice*, 2019, letn. str. 35.

Izbor iz domoznanske zakladnice 2020

Vesna Radovanovič; Jasna Branka Staman; Saša Pergar

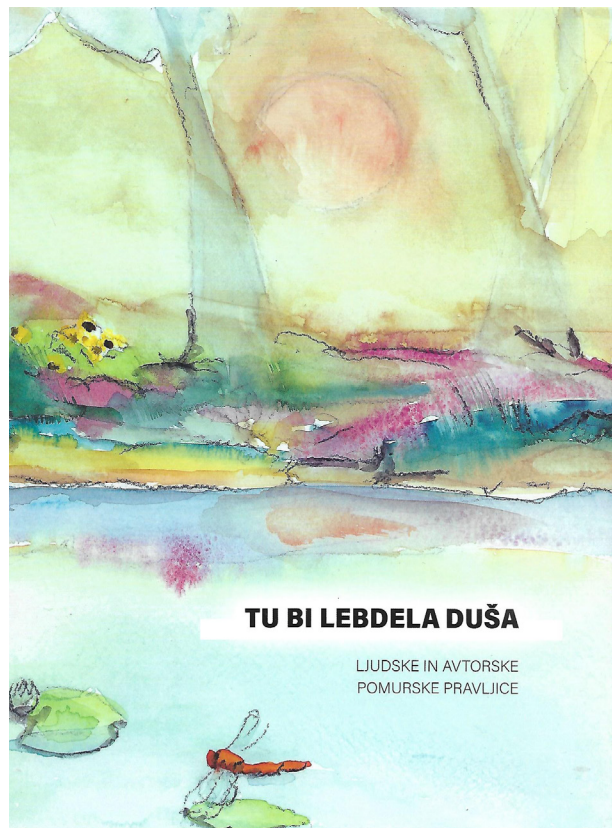
Tu bi lebdela duša: ljudske in avtorske pomurske pravljice

Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc,
2020, 93 str.

slikanica

V slikanici z naslovom *Tu bi lebdela duša* je zbranih deset ljudskih in avtorskih pomurskih pravljič, ki so vsaj deloma plod pomurske ustvarjalnosti. Prav tako je vključen faksimile prve objavljene ljudske pravljič iz Prekmurja, ki je bila objavljena v Slovenskem glasniku (Celovec) leta 1863, govori pa o revni materi in njenih treh sinovih.

Z ilustracijami so jih opremili Anton Buzeti, Andreja Gregorič, Kristina Krhin in Ana Razpotnik Donati. Nastala je v počastitev 100. obletnice priključitve Prekmurja k matični domovini.

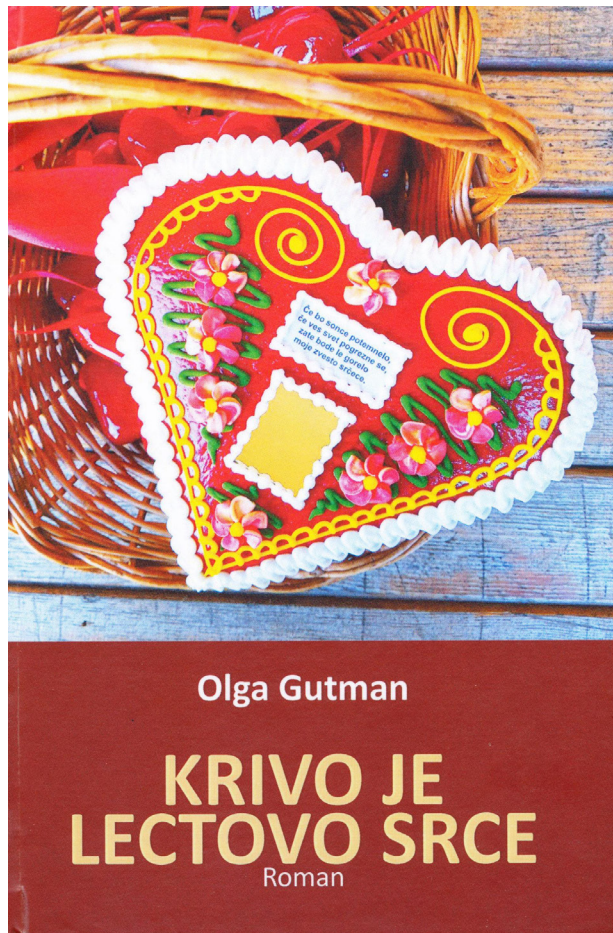
Olga Gutman

Krivo je lectovo srce

Pekel: Zavod Volosov hram, 2020; zbirka Udrihač, 263 str.

roman

Roman Olge Gutman, izšel v knjižni zbirki Udrihač, približa usodo kmečke družine v 20. stoletju, kjer še posebej izstopajo revščina in kmečko življenje, potem izseljenstvo v obljubljeni deželo (t. j. Amerika), vojni in povojni čas. Spoznavamo stare običaje ob dolgih zimskih večerih, druženja ob praznikih, ko so razstavljene dobrote vabile mimoidoče. Eno takih je bilo tudi lectovo srce, različnih velikosti in različno okrašena, tudi z majhnimi ogledalci in pripisanim verzom, kar so najpogosteje kupovali fantje dekletom, kot priznanje prijateljstva, simpatije ali kar naravnost ljubezni.

Peter Štih; Kornelija Ajlec;
Attila Kovács (ur.)

»Mi vsi živeti ščemo«

Prekmurje 1919:
okoljščine, dogajanja, posledice

Zbornik prispevkov mednarodnega in interdisciplinarnega posveta na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Ljubljana, 29.-30. maj 2019.

Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2020, 702 str.

zbornik

Zbornik je rezultat prispevkov z mednarodnega in interdisciplinarnega simpozija o prelomnih dogodkih leta 1919 ter prekmurski zgodovini v 20. stoletju. Simpozij je organizirala Slovenska akademija znanosti in umetnosti v letu 2019 z namenom, da se z novimi zgodovinskimi in drugimi spoznanji ter drugimi vsebinami izpopolni vedenje o prelomnih dogodkih v letu 1919, enem najpomembnejših dogodkov v narodnem oblikovanju Slovencev in ozemeljskem zaokroževanju Slovenije – priključitvi Prekmurja Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev in združitvi prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. V zborniku je zajetih 23 znanstvenih prispevkov domačih in tujih avtorjev z izvlečki in povzetki v angleškem jeziku, na koncu pa je dodan še seznam osebnih imen.

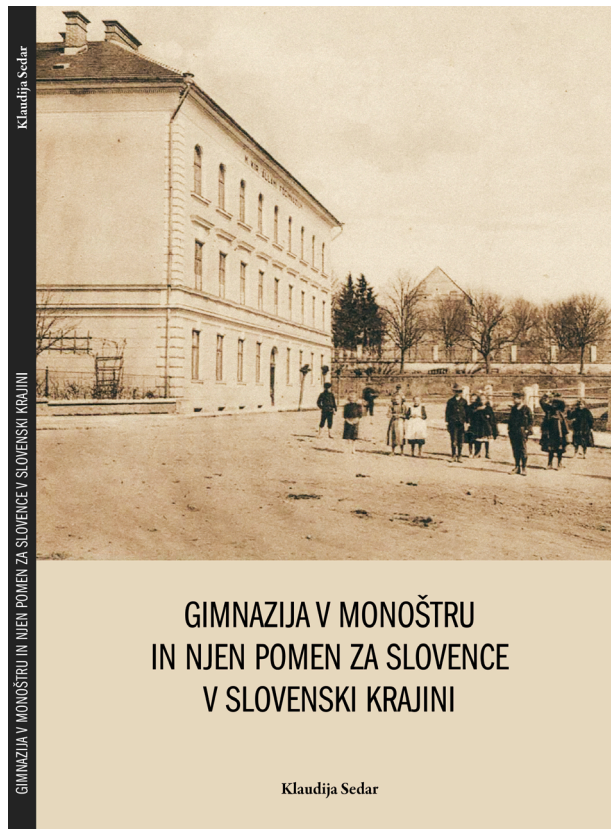
Klaudija Sedar

Gimnazija v Monoštru in njen pomen za Slovence v Slovenski krajini

Murska Sobota: Pokrajinska in študijska
knjižnica Murska Sobota, 2020, 52 str.

strokovna literatura

Avtorica podaja uvid v življenje in šolski utrip gimnazije, ki je bila ustanovljena kot Madžarska kraljevska državna gimnazija Monošter, od leta 1947 pa deluje pod imenom Gimnazija Mihály Vörösmartyja. Delo zajema vpogled v čas od ustanovitve gimnazije leta 1893 pa do leta 1948, ko je poleg železne zavese v letu 1948 v Porabju nastopil tudi narodnostno-kulturni molk. Znotraj tega je izpostavljen čas do leta 1919, ko je Prekmurje pripadlo tedanji Kraljevini SHS, 9 slovenskih vasi v današnjem Porabju pa je ostalo na Madžarskem, in čas od 1919 do 1948, ko je bila dotlej enotna Slovenska krajina razbita. Gimnazija je bila do ustanovitve Gimnazije v Murski Soboti leta 1919 osrednja izobraževalna srednješolska ustanova v tem prostoru, ki so jo obiskovali tudi prekmurski in porabski dijaki, kar je v delu tudi podrobneje predstavljeno.

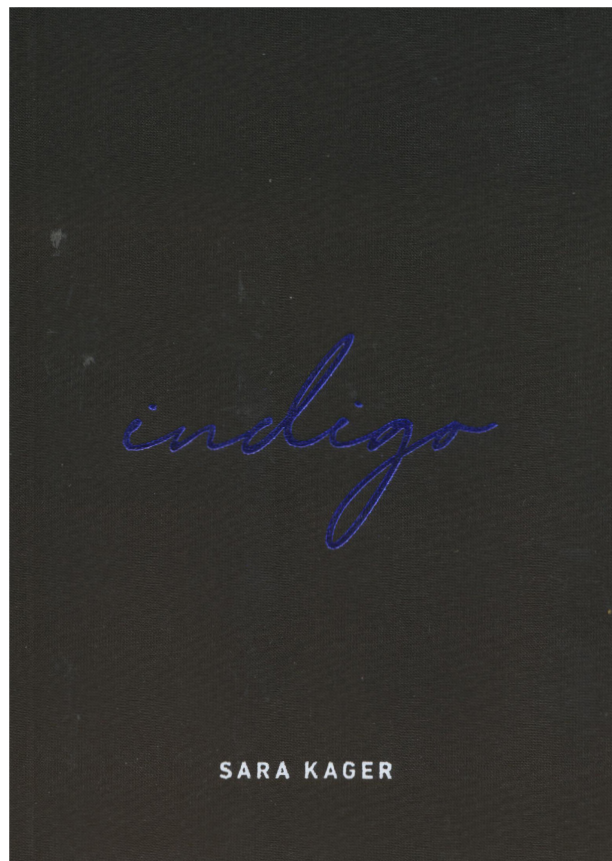
Sara Kager

Indigo

Radenci: samozal.; Celje: Grafika Gracer
2020, 153 str.

poezija

Indigo je pesniški prvenec Sare Kager, poklicne fotografinje, ki je izbrane pesmi iz preteklih dveh let združila v pesniško zbirko. Prevladujejo osebnoizpovedne pesmi, prav tako vključuje pesmi, ki izpovedujejo čustva drugih. Razdeljene so na posamezne povedne naslove (Pripadamo le sebi, Pridi kdaj v sanjah, Smjer ljubavi itn.), uvaja pa jih citat rimskega pesnika Horacija Non omnis moriar (= Ves ne bom umrl). Pesniško zbirko, ki vsebuje tudi nekaj pesmi v angleškem in hrvaškem jeziku, bogatijo avtorske fotografije.

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA **KNJIZNICA** MURSKA SOBOTA

